

روحانیت و دولت مدزن

عبدالوهاب فراتی

www.ketab.ir

پژوهشگاه فرهنگ، اندیشه اسلامی
فردین انتشارات

روحانیت و دولت مدرن

عبدالوهاب فراتی

ناشر: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

چاپ دوم: ۱۴۰۲

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

طراح جلد: رویا نگاران

چاپ و صحافی: آرزو نگاران

بیرشناسه: فراتی، عبدالوهاب، ۱۳۴۷.

عنوان و نام بدیباور: روحانیت و دولت مدرن / عبدالوهاب فراتی.

مشخصات نشر: تهران: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۳۱۹ص.

شابک: ۳ - ۵۰۹ - ۱۰۸ - ۶۰۰ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: قیما.

یادداشت: کتابنامه. یادداشت: نمایه.

موضوع: روحانیت - ایران - فعالیت‌های سیاسی.

موضوع: Clergy -- Political activity -- Iran.

موضوع: روحانیت - فعالیت‌های سیاسی.

موضوع: Clergy -- Political activity.

شناسه افزوده: سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

رده‌بندی کنگره: DSR ۱۵۶۳

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۳۰۸۳۸

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۷۹۶۱۷

این کتاب با کاغذ حمایتی منتشر شده است.

دفتر مرکزی: تهران، خیابان شهیدبختی، تقاطع بزرگراه

شهید مدرس، پلاک ۵۶، تلفن: ۸۸۵۰۵۴۰۲ - ۸۸۵۰۳۳۴۱

فروشگاه کتاب اندیشه: تهران، خیابان انقلاب، روبروی

درب اصلی دانشگاه تهران، پلاک ۱۲۴۸، تلفن: ۶۶۱۷۵۶۷۰

www.poiict.ir

همه حقوق محفوظ است

فهرست

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳
۱. اهمیت و ضرورت تحقیق.....	۱۳
۲. پیشینه تحقیق.....	۱۴
۳. هدف تحقیق و کاربردها.....	۱۴
۴. روش تحقیق.....	۱۴
۵. تعریف و بیان مسئله تحقیق.....	۱۵
۶. فرضیه تحقیق.....	۱۶
۷. نوآوری و نقدهای تحقیق.....	۱۷
۸. ساختار تحقیق.....	۱۷
فصل اول: کلیات و مباحث نظری.....	۲۱
۱. تقریر موضوع.....	۲۳
۱-۱. روحانیون سنتی و بافت دولت.....	۲۷
۱-۲. روحانیون عرف‌گرا و سرشت دولت.....	۲۸
۱-۳. روحانیون راه سوم و تأملات جدید روحانیت درباره دولت مدرن.....	۲۹
۱-۳-۱. عالمان محافظت‌گرا و بافت سنتی دولت.....	۳۲
۱-۳-۲. نواندیشان حوزوی و بافت جدید دولت.....	۳۴
۲. مفاهیم پژوهش.....	۳۷
۲-۱. دولت قدیم و جدید.....	۳۷

پیشگفتار

در پرتو پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی ایران، بار دیگر دین و معرفت دینی به‌ویژه تعالیم متعالی اسلامی، به عنوان فکر و فرهنگ متری و نجات‌بخش آدمی، در عرصه حیات انسان معاصر ظاهر شد. تجدید حیات تعالیم و حیانی و ارزش‌های اسلامی از سویی سبب بیداری و خودباوری ملت‌های مسلمان و احیای روح مسیحی در آنان شد و از دیگر سو باعث نمایان‌تر شدن سست‌پایگی مسلک‌ها و مکاتب‌های بشری و نظام‌های مبتنی بر آنها گشت.

بایستگی تحقیقات دقیق و منسجم، نظریه‌پروری و نوآوری درباره زیرساخت‌های اندیشه دینی و نظام‌های اجتماعی مبتنی بر آن و ضرورت پرداخت علمی و روزآمد به حوادث واقعه فکری، به فراخور شرایط کنونی و درخور این رستخیز عظیم و نیز لزوم آسیب‌شناسی در حوزه فرهنگ ملی و باورداشت‌های رایج دینی به منظور عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و زدودن پیرایه‌های موهوم و موهون از ساحت قدسی دین و تبیین و عرضه صحیح و دفاع معقول از اندیشه دینی و صیانت از هویت فرهنگی و سلامت فکری اقشار تحصیل‌کرده و نسل جوان کشور، تأسیس نهاد علمی- پژوهشی و آموزشی، دانشگاهی و حوزوی محض و کارآمدی را فرض می‌نمود.

بر این اساس «پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی» به عنوان یک نهاد علمی- فکری حسب الامر و بر اساس نظر رهبر فرهیخته انقلاب اسلامی

آیت‌الله‌العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) و با تلاش فراوان حجت‌الاسلام والمسلمین علی اکبر رشاد در سال ۱۳۷۳ تأسیس شد.

این پژوهشگاه دارای شخصیتی حقوقی، مستقل و در حکم نهاد عمومی و غیردولتی و غیرانتفاعی است که در قالب چهار پژوهشکده حکمت و دین‌پژوهی، نظام‌های اسلامی، فرهنگ و مطالعات اجتماعی و دانش‌نامه‌نگاری دینی و همچنین مرکز پژوهش‌های جوان فعالیت می‌کند.

پژوهشکده نظام‌های اسلامی که مشتمل بر پنج گروه اقتصاد، فقه و حقوق، سیاست، اخلاق و مدیریت اسلامی است، به طور خاص با مطالعه نظام‌های اجتماعی، هدف‌های زیر را تعقیب می‌کند:

۱. کشف و طواری نظام‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، اخلاقی و مدیریتی اسلام؛
۲. تحقیق و تبیین عملیات فرائی و مباحث اساسی نظام‌های اجتماعی اسلام و ارائه الگوهای کاربردی در نظام و آن؛
۳. آسیب‌شناسی نظری و کاربردی نظام جمهوری اسلامی ایران و مدد‌رسانی به متولیان امور و بسترسازی برای تحقق کامل نظام‌های اسلامی؛
۴. تحقیق درباره مسائل مستحدثه به انگیزه‌گره‌گشایی در زمینه نیازهای نوپیدای فقهی؛
۵. پاسخگویی به شبهه‌های مطرح درباره فقه و نظام‌های سیاسی، حقوقی، اقتصادی، اخلاقی و مدیریتی اسلام؛
۶. شناخت و نقد علمی مکتب‌های و نظام‌های معارض.

پژوهش حاضر با عنوان «روحانیت و دولت مدرن» تألیف جناب آقای دکتر فراتی در زمینه جامعه‌شناسی سیاسی نهاد متولی دین، یعنی روحانیت است. وی در این اثر از یک‌سودر صدق بیان نگرش‌های متنوع درونی روحانیت به بافت کلی دولت و نیز در مقام تحلیل مهم‌ترین تفسیر و موضع برخی عالمان دینی در قبال دولت مدرن به‌ویژه تجربه آن در ایران معاصر از سوی دیگر است. نگاهی گذرا بر آثار و آرای جناب آقای دکتر فراتی نشان می‌دهد زمینه

مطالعاتی ایشان فراتر از جامعه‌شناسی روحانیت است؛ با این همه به دلیل اهمیتی که این موضوع در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی یافته، چند سالی است که بر این حوزه تمرکز بیشتری یافته و تا کنون نیز آثار ارزشمندی در این باره به تألیف در آورده است.

جناب آقای دکتر فراتی در اثر حاضر تلاش می‌کند طی چند مبحث، یعنی ۱. دولت مدرن و تجربه آن در ایران؛ ۲. روحانیون سنتی و عرف‌گرا؛ از تعطیلی دولت تا نسخ شریعت؛ ۳. روحانیون راه سوم و بافت جدید؛ نگرش روحانیت معاصر ایران در قبال بافت قدیم و جدید دولت را مورد بررسی قرار دهد تا بدین گونه گفت‌وگوهای آنان درباره دولت دینی را تعمیق بخشد.

بر خود فرض می‌دانیم از محقق محترم جناب آقای دکتر فراتی، عضو هیئت علمی پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و همچنین از نظارت علمی اعضای محترم شورای علمی گروه سیاست به‌ویژه از زیابان محترم اثر جناب آقای دکتر رضا عیسی‌نیا و جناب آقای دکتر محمد پورفرد که در به ثمر رسیدن این تحقیق ما را یاری داده‌اند و سازمان انتشارات پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی که مسئولیت آماده‌سازی، انتشار و توزیع آن را بر عهده گرفته، کمال تشکر و قدردانی خود را ابراز نماییم.

در خاتمه امیدواریم خوانندگان فرهیخته این کتاب، با ارائه نظرهای ارزنده خود، ضمن کمک به تکمیل این تحقیق ارزشمند، ما را در ارائه آثار برتر دیگر یاری فرمایند.

گروه سیاست

پژوهشکده نظام‌های اسلامی